

P6_TA-PROV(2006)0026

Tšetšenian tilanne vaalien jälkeen ja kansalaisyhteiskunta Venäjällä

Euroopan parlamentin päätöslauselma Tšetšenian vaalien jälkeisestä tilanteesta ja Venäjän kansalaisyhteiskunnasta

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden ja Venäjän federaation kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen¹, joka tuli voimaan 1. joulukuuta 1997,
 - ottaa huomioon EU:n ja Venäjän tavoitteen panna täytäntöön neljä "yhteistä aluetta", joista sovittiin EU:n ja Venäjän huippukokouksessa 10. toukokuuta 2005,
 - ottaa huomioon 26. toukokuuta 2005 antamansa päätöslauselman EU:n ja Venäjän suhteista²,
 - ottaa huomioon 15. joulukuuta 2005 antamansa päätöslauselman ihmisoikeuksista Venäjällä ja kansalaisjärjestöjä koskevasta uudesta lainsäädännöstä³,
 - ottaa huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja sen viisi pöytäkirjaa,
 - ottaa huomioon venäläisten ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen lukuisat uskottavat raportit Tšetšeniassa tapahtuvista räikeistä ihmisoikeusloukkauksista sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antamat tuomiot Tšetšeniaa koskevissa tapauksissa,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 103 artiklan 4 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että 29. marraskuuta 2005 EU:n puheenjohtajavaltio Iso-Britannia ilmoitti pitävänsä myönteisinä Tšetšeniassa 27. marraskuuta 2005 järjestettyjä parlamenttivaaleja ja katsoi, että vaalit olivat tärkeä vaihe, joka laajentaa mielipiteiden kirjoa Tšetšenian yhteiskunnassa;
- B. ottaa huomioon, että komissio piti rohkaisevana näiden Tšetšeniassa järjestettyjen parlamenttivaalien – ensimmäisten kahdeksaan vuoteen – sujumista ilman suurempaa väkivaltaa, vaikka se ei kommentoinutkaan vaalien rehellisyyttä,
- C. ottaa huomioon, että Euroopan unionille osoittamassaan avoimessa kirjeessä muiden muassa venäläinen ihmisoikeusjärjestö Memorial, kansainvälinen Helsinki-liitto, Venäjän ja Tšetšenian ystävyysseura ja Pariisissa toimiva kansainvälinen ihmisoikeusliitto väittivät, että EU kaunisteli todellisuutta antaessaan optimistisen arvion vaaleista ja että kyseinen arvio oli ristiriidassa venäläisten ja kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen keräämien todisteiden kanssa ja että EU:n sitoutuminen

¹ EYVL L 327, 28.11.1997, s. 3.

² Hyväksytyt tekstit, P6_TA(2005)0207.

³ Hyväksytyt tekstit, P6_TA(2005)0534.

ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltion periaatteisiin on asetettava kyseenalaiseksi;

- D. korostaa, että Memorial-ihmisoikeusjärjestö on kyseenalaistanut viralliseksi ilmoitetun 57 prosentin osanoton ja todennut, että osallistuminen oli paljon vähäisempää ja että äänestyksessä ilmeni laajalti vilppiä ja uhkailuja,
- E. ottaa huomioon, että vakavia ihmisoikeusrikkomuksia, kuten murhia, sieppauksia, kidutusta, panttivankien ottoa ja mielivaltaisia pidätyksiä tapahtuu yhä Tšetšenian tasavallassa ja joissakin tapauksissa myös lähialueilla Pohjois-Kaukasuksella,
- F. ottaa huomioon, että Helsinki-liiton, kansainvälisen ihmisoikeusliiton, norjalaisen Helsinki-komitean ja Memorial-ihmisoikeusjärjestön yhteisen selonteon mukaan Venäjän hallitus on siirtänyt monia terrorismin torjuntaan liittyviä liittovaltion hallituksen velvollisuuksia paikallisviranomaisille yrittäen muuttaa vuosikymmenen kestäneen Venäjän ja Tšetšenian välisen selkkauksen Tšetšenian sisäiseksi ongelmaksi, mikä on johtanut taistelevien osapuolten toimien raaistumiseen ja pelon ja turvattomuuden lisääntymiseen siviilien keskuudessa,
- G. ottaa huomioon, että Tšetšenian puolisotilaallisten joukkojen katsotaan syyllistyneen kahden viime vuoden aikana yhä useammin sieppauksiin, kidutukseen ja mielivaltaisiin teloituksiin,
- H. ottaa huomioon, että monet väärinkäytökset ja ihmisoikeusloukkaukset Tšetšeniassa jäävät rankaisematta, mikä antaa vaikutelman että rikoksista ei rangaista, ja että tämä ilmapiiri leviää Tšetšenian ja Ingušian lisäksi myös muille Pohjois-Kaukasuksen alueille Pohjois-Ossetia ja viime aikoina Kabardi-Balkaria mukaan lukien;
- I. ottaa huomioon, että demokratian tila on viime vuosina edelleen heikentynyt Venäjällä huomattavasti erityisesti sen vuoksi, että valtio kontrolloi entistä tiukemmin tärkeimpiä televisio- ja radioasemia, itsesensuuri on levinnyt painettujen viestinten keskuudessa, riippumattomia tiedotusvälineitä on suljettu, julkisten mielenosoitusten järjestämisoikeudelle on asetettu rajoituksia, kansalaisjärjestöjen toimintaympäristö on huonontunut, ihmisoikeusaktivisteja on häiritty ja oikeuslaitoksen poliittista valvontaa on lisätty,
- J. korostaa, että toistaiseksi EU:n ja Venäjän kuulemistilaisuudet ihmisoikeuskysymyksistä eivät ole parantaneet tilannetta merkittävästi, vaikka näiden kysymysten pitäisi olla etusijalla EU:n ja Venäjän välisissä suhteissa,
- K. ottaa huomioon, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin päätti 20. joulukuuta 2005, että kantelu itsenäiseksi julistautuneen Itškerian tšetšeenitasavallan vapaasti valitun parlamentin entisen puhemiehen Ruslan Alikhajiyevin katoamisen johdosta voidaan ottaa käsiteltäväksi; ottaa huomioon, että Tšetšenian syyttäjänviraston käynnistämä tutkimus ei ole tuottanut tulosta; ottaa huomioon, että Venäjän hallitus on kieltäytynyt toimittamasta oikeudenkäyntiaineistoa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle;
- L. ottaa huomioon, että komissio antoi 13. joulukuuta 2005 kuusi miljoonaa euroa Pohjois-Kaukasuksella käynnissä olevan kriisin uhrien auttamiseksi nostoen vuoden 2005 EU:n kokonaistuen alueelle 26,3 miljoonaan euroon, minkä ansiosta tästä ohjelmasta tulee

EU:n viidenneksi suurin maailmanlaajuinen humanitaarinen ohjelma ja mikä tekee EU:sta tämän alueen suurimman lahjoittajan,

- M. ottaa huomioon, että Venäjän duuman molemmat kamarit hyväksyivät 23. ja 27. joulukuuta 2005 hieman muutetun lakiehdotuksen, jolla rajoitetaan kansalaisjärjestöjen toimintaa Venäjällä, ja että tarvitaan enää vain presidentti Putinin allekirjoitus, jotta ehdotus vahvistetaan laiksi,
 - N. ottaa huomioon, että kansalaisjärjestöt, kuten Memorial, Moskova–Helsinki-ryhmä ja For Civil Rights -järjestö, korostivat Venäjän ulkoministerille Sergei Lavroville 28. joulukuuta 2005 lähetetyssä kirjeessä, että useat uuden lain näkökohdat ovat edelleen ristiriidassa kansainvälisen oikeuden, Venäjän perustuslain, Venäjän siviililain ja useiden Venäjän lakien kanssa,
 - O. ottaa huomioon, että yhdistymisvapaus on ihmisen perusoikeus ja sillä on erittäin tärkeä merkitys demokraattisessa yhteiskunnassa,
 - P. on erityisen huolissaan Venäjällä yleistyvistä rasistisista väkivallasta,
 - Q. ottaa huomioon, että Stanislav Dmitrijevskin, jota syytetään Aslan Mashadovin laittoman Tšetšenian rauhaa koskevan vetoamisen julkaisemisesta sanomalehdessään ja jota siksi uhkaa viiden vuoden vankeustuomio, oikeudenkäynti on alkanut 18. tammikuuta 2006,
1. toistaa tuomitsevana jyrkästi kaikki koko Venäjän federaation alueella ilmenevät terroriteot; ne eivät voi olla perusteltavissa;
 2. on syvästi huolestunut siitä, että neuvosto ja komissio eivät ole kyenneet ratkaisemaan Tšetšenian vakavia ihmisoikeusrikkomuksia, vaikka konfliktin molemmat osapuolet jatkavat näitä rikkomuksia edelleen laajassa mittakaavassa lähes täydellisen rankaisemattomuuden ilmapiirissä;
 3. kehottaa neuvostoa ja komissiota kantamaan vastuunsa Euroopan unionin välittömässä läheisyydessä ilmenevien erittäin vakavien ihmisoikeuskysymysten yhteydessä;
 4. vaatii neuvostoa ja komissiota omaksumaan aktiivisen roolin ihmisoikeusrikkomusten estämisessä ja Tšetšenian tasavallassa vallitsevan rankaisemattomuuden ilmapiirin muuttamisessa sekä esittämään Venäjän viranomaisille vaatimuksen siitä, että Tšetšenian tasavallassa on täysimääräisesti noudatettava Euroopan ihmisoikeussopimuksessa - jonka Venäjä on allekirjoittanut - taattuja oikeuksia ja että näitä oikeuksia rikkovat tahot on viipymättä saatava oikeuden eteen riippumatta heidän asemastaan tai kansallisuudestaan;
 5. pahoittelee, että Tšetšenian parlamenttivaaleja valmisteltaessa ja järjestettäessä tuhlattiin tilaisuus käynnistää todellinen poliittinen ja demokraattinen prosessi, jossa olisivat mukana Tšetšenian yhteiskunnan kaikki osat;
 6. vahvistaa täyden tukensa Venäjän federaation alueelliselle loukkaamattomuudelle, mutta toteaa samalla, että Tšetšenian konfliktia ei voida ratkaista sotilaallisesti, ja vaatii todellisen rauhanprosessin käynnistämistä sellaisen neuvotellun poliittisen ratkaisun

aikaansaamiseksi, joka perustuu vuoropuheluun kaikkien Tšetšenian yhteiskunnan demokraattisten toimijoiden välillä;

7. kehottaa Venäjän viranomaisia lopettamaan nykyisen tilanteen, jossa rikoksista ei rangaista, hajottamalla puolisotilaalliset joukot, hillitsemällä turvallisuusjoukkojen toimintaa ja saattamalla armeijan kokonaan siviilivalvontaan;
8. kehottaa neuvostoa ja jäsenvaltioita ottamaan Tšetšenian kysymyksen johdonmukaisesti esille poliittisissa tapaamisissa, ihmisoikeusvuoropuhelussa sekä muissa tapaamisissa Venäjän federaation kanssa, jotta voidaan varmistaa, että alue pysyy kansainvälisen huomion ja huolen piirissä;
9. kehottaa tehostamaan EU:n ja Venäjän kuulemistilaisuuksia ihmisoikeuskysymyksistä ja tarvittaessa niiden avaamista kansalaisjärjestöille sekä kehittämään niiden tuloshakuisuutta niiden ottamiseksi mukaan uuteen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen, josta on tarkoitus neuvotella pian;
10. kehottaa neuvostoa ja puheenjohtajavaltiota lisäämään ponnistelujaan Venäjän tukemiseksi rauhanomaisen ratkaisun etsimisessä konfliktiin esimerkiksi tarjoamalla EU:n sovittelua; tähdentää, että EU:n on esiinnyttävä yksituumaisesti ja pidettävä kiinni Venäjää koskevista yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sovituisista kannoista;
11. kehottaa Venäjän duumaa asettamaan tutkintavaliokunnan tutkimaan Tšetšenian syyttäväviranomaisten laiminlyöntejä monien ihmisoikeusryhmien ilmoittamiin vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneiden saattamisessa vastuuseen teoistaan; muistuttaa, että tähän mennessä vain muutamat tapaukset ovat päätyneet oikeuteen ja että useimpien tapausten käsittely on keskeytetty tai siirretty tai tapausta ei ole otettu käsiteltäväksi;
12. korostaa, että erityisesti on keskityttävä sellaisten rikosten tutkimiseen, jotka ovat kohdistuneet ihmisoikeusaktivisteihin, lakimiehiin, syyttäjiin, tuomareihin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen jäseniksi hakeviin henkilöihin sekä heidän perheenjäseniinsä;
13. kehottaa tässä yhteydessä Venäjän viranomaisia aloittamaan uudelleen tutkimukset ja rikosoikeudenkäynnit ylikenraali Vladimir Shamanovia ja ylikenraali Yakov Nedobitkoa vastaan, jotka olisi molemmat asetettava syytteeseen ja pidätettävä virantoimituksesta tutkimusten ajaksi, koska Euroopan ihmisoikeustuomioistuin piti heitä syyllisinä Katyr-Jurtissa helmikuussa 2000 tapahtuneeseen tšetšenisiviilien mielivaltaiseen pommittamiseen;
14. kehottaa EU:n jäsenvaltioita kansainvälisen oikeuden ja oikeuskäytännön mukaisesti edistämään Venäjän suostumuksella väliaikaisen kansainvälisen tuomioistuimen perustamista Tšetšeniaan maassa tapahtuneista sotarikoksista ja ihmisoikeusrikkomuksista syytettyjen henkilöiden oikeudenkäyntejä varten, jos rankaisemattomuuden ilmapiiri maassa jatkuu;
15. kehottaa Venäjän viranomaisia tarkistamaan vuoden 1998 terrorismilakia Euroopan neuvoston normien mukaiseksi etenkin terrorismin vastaisia toimia toteuttavien henkilöiden valtuuksien ja velvoitteiden suhteen;

16. vaatii komissiota tutkimaan, onko sen lähettämä apu Pohjois-Kaukasukselle todella saavuttanut hädänalaiset ihmiset, ja arvioimaan tämän avun tehokkuutta;
17. on huolissaan tiedoista, joiden mukaan jotkut Tšetšeniassa kansalaisjärjestöissä aktiivisesti toimivat ovat joutuneet hallinnon ja oikeuslaitoksen harjoittaman häirinnän kohteiksi, mikä näyttää olevan osa laajempaa ilmaisun- ja yhdistymisvapautta uhkaavaa prosessia Venäjän federaatiossa, ja vaatii Venäjän viranomaisia lopettamaan tällaisen häirinnän;
18. korostaa, että sekä Tšetšenian tasavallan demokratisoitumisprosessi että rankaisemattomuuden torjuminen saavat tukea vahvojen ja riippumattomien kansalaisjärjestöjen toiminnasta, ja kehottaa Venäjää takaamaan, että riippumattomat tiedotusvälineet, kansainväliset ja venäläiset humanitaariset järjestöt ja ihmisoikeustarkkailijat pääsevät esteettä Tšetšeniaan, sekä auttamaan mahdollisimman tehokkaasti turvallisten työskentelyolosuhteiden takaamisessa niille;
19. kehottaa hylkäämään kaikki Stanislav Dmitrijevskiä vastaan nostetut syytteet ja kehottaa Venäjän viranomaisia kunnioittamaan tiedotusvälineiden ja toimittajien vapautta;
20. pitää valitettavana, että hallituksen kansalaisjärjestöihin soveltamaa valvontaa tiukentava laki hyväksyttiin helposti maan parlamentin kummassakin kamarissa eikä siinä otettu täysipainoisesti huomioon Euroopan neuvoston alustavassa lausunnossaan antamia suosituksia asiasta; toivoo, että presidentti Putin voi ennen lain allekirjoittamista vielä varmistaa, että lakiesitys vastaa täysin Euroopan neuvoston antamia suosituksia ja että sillä pyritään selvästi estämään kansalaisjärjestöaktivistien ahdistelu Venäjällä;
21. kehottaa tässä suhteessa komissiota ja neuvostoa tukemaan kaikin tavoin voimakkaan, elävän, riippumattoman ja aidon kansalaisyhteiskunnan kehittämistä ja lujittamista Venäjällä toimivan demokratian keskeisenä ja välttämättömänä osana;
22. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille, Venäjän federaation hallitukselle ja parlamentille sekä Euroopan neuvostolle.